

та світовому культурному процесі. Тому безумовно мав рацію І.Франко, коли стверджував, що в кінцевому результаті "історію літератури творять переважно визначні, творчі одиниці, що підносяться духом понад загал, не раз відгадують його устремління, а іноді показують нові шляхи розвою" [20, 18]. Професор Краківського університету, глибокий знавець літератури й перекладач не міг не відгукнутись своєю творчістю на пошвавлення процесів модернізації (європеїзації) української літератури, як і культури загалом. Важливим аргументом може бути той факт, що Б.Лепкий, як вже частково згадувалося, був активним популяризатором культурних здобутків українства, зокрема, він є автором першого підручника з історії української літератури польською мовою "Narus literaturu ukrainskiej" (1930), в якому відкрив для польського читача кращі здобутки українського письменства в контексті культурно-історичного процесу. Окрім того, Б.Лепкий був автором низки культурологічних статей, що були опубліковані на сторінках видань в Європі та Америці, в яких аргументовано підкреслив європейський характер творчості найвідоміших українських митців. Водночас інтенсивному включенню української культури до світового культурного процесу сприяли україномовні переклади та наукові студії Б.Лепкого кращих здобутків світової літератури, зокрема польської та німецької. Таким чином, значення Б.Лепкого як літературознавця, перекладача й популяризатора кращих зразків українського письменства в духовній історії України доволі значне.

1. Лев В. Богдан Лепкий. 1872-1941 Життя і творчість // Записки НТШ. – Нью Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1976. – 329 с.
2. Повернення Україні Богдана Лепкого. - Кн.4. Святкування 125-річчя від дня народження Великого Сина України Богдана Лепкого (1872-1997) / Зібрав, упорядкував і видав на правах рукопису д-р Роман Смик. – Чикаго-Україна, 1996. – 270 с.
3. Ільницький М. Краси Свічадо. Розсипані перли. Поети "Молодої музи". – К., 1991.

Мельник Г.Г.

Чернівецький національний університет

ГОМЕР ЯК СВІДОК ІСТОРІЇ

Перлини грецької епічної поезії – "Іліада" та "Одіссея" – увібрали в себе історичні перекази, міфи, давні пісні, які переосмислив Гомер, витрактував по-своєму й тим дав поштовх розвитку філософії та ліричної поезії. В поемах Гомера є конкретний погляд автора на низку подій, які він оцінює з відповідних світоглядних позицій, коментує в найрізноманітнішому плані. При тому митець багато уваги приділяє з'ясуванню ряду подій і явищ свого часу та попередніх епох. Як відзначає К.С.Забарило, "...поет не поривав зв'язку з дійсністю. Йому властиве було почуття дійсності, притаманне кожному великому поетові" [2, 10]. Так, пишучи про причини і наслідки Троянської війни, Гомер виступає ніби її сучасником, свідком тих подій, подає історичні перипетії як документи епохи. При тому він багато уваги

приділяє міфологічним аспектам, а тому потрібно постійно "...враховувати "земні" причини війни, де реальність – похід одного з грецьких племен ахейців із Греції до узбережжя Малої Азії для завоювання багатих троянських земель – подана міфологічно як помста ахейців за викрадення Елени. Однак і цих "земних" причин було мало.

Існували й "небесні" причини, які нібито обумовили війну" [4, 7]. Отже, в єдності конкретного історичного мислення відображення подій, їх міфологізації та осучасненню полягає сутність спостережень Гомера над життям, його причетність до всього, що відбувається. Зрозуміло, що автор не міг бути безпристрасним, він активно втручався в трансформацію подій, а за цим виявлялася його позиція громадянина й митця, особисті симпатії й антипатії.

Щоб проникнути у світ Гомера, який завжди поставав як свідок і "земних" і "небесних" подій, необхідно зрозуміти його мислення, здатність до широких узагальнень і висновків. Очевидно, щоб завжди бути "присутнім", особисто бачити й оцінювати все довкола (зримає, незримає, уявне), потрібно вміти відповідним чином абстрагуватися. Як вважає Е.Трьольч, "для цієї мети потрібна така конструкція загальних історичних понять, в яких ми виражаємо "сутність" епохи і які внаслідок їх віддаленості від фактичного матеріалу створювати настільки важко, що вони рідко збігаються в різних мислителів" [5,146]. Звідси, Гомер як фактичний першопроходець європейського епосу, очевидно, зумів знайти відповідну позицію і учасника подій, і одночасно стороннього спостерігача.

Беручи до уваги, що події в "Іліаді" тривають 51 день і кожен з них порізному описується – окремі лише згадуються, інші фіксуються точно, треті переказуються в деталях, – то ми маємо яскравий зразок хронікального відтворення подій, в яких постає свідка далеко не однозначна. З сюжету видно, що І пісня, яка включає в себе 21 день, хоча й дуже насичена подіями, проте більшість із них лише перелічені. А от військові події викликають в автора-свідка потребу великого інформаційного потоку. Так, на 25 день відбувається перша велика битва, якій присвячено дві пісні, а 26 день (другий великий бій) відображено у восьми піснях. Є ще окремі деталізовані події, наприклад примирення Ахілла та Агамемнона, котрим автор приділяє достатньо місця. Звідси напрошується висновок, що автор у деталях і достатньо об'ємно подає так звані "земні" події. Вважаємо, що Ф.Кессіді цілком справедливо зауважив: "Гомер підготував ґрунт для переходу від міфа до реального знання. В нього зустрічаються приклади, коли боги втрачають своє безпосереднє релігійно-міфологічне значення і виступають як поетичні метафори для позначення конкретних явищ. У Гомера спостерігається тенденція до деміфологізації явищ довколишнього світу" [3,100]. Виходячи з цієї сентенції, можемо стверджувати, що автор поем прагнув до реального розуміння й бачення подій саме в "земному" варіанті, намагався відтворити їх як сучасник-свідок, дотримуючись відповідних принципів істинності, своєрідного реалізму епохи античності.

Як об'єктивний суб'єктивіст, Гомер був сином свого часу й суспільного устрою. Він схвалював рабство, жив міфологічними та героїчними традиціями еллінів. Проте завжди намагався бути речником подій, оцінювати їх, відповідним чином трактувати якомога об'єктивніше,

звертаючи увагу на деталі етнографічного плану, користуючись історичними даними і, звичайно, фольклором. К.Забарило підкреслює: “Щедро збагативши свої поеми міфами, а “Одіссею” ще й чудовими казками, Гомер з більшою або меншою докладністю показує й ділову сторону ведення війни... сюди належить опис різних видів озброєння, розповідь про стратегію й тактику з обох боків” [2,8]. Таким чином, конкретний життєвий матеріал, використаний Гомером у своїх поемах дає підстави твердити, що в зображенні подій він виступав не просто як автор епічного твору, майстер художнього осмислення певної епохи, а і як свідок зображуваних подій.

1. Гомер. Одіссея / Переклад, прим., словн. Бориса Тена. - К.: Дніпро, 1968. – 462 с.
2. Забарило К. Гомерова “Одіссея” та її місце в світовій літературі // Гомер. Одіссея/ Переклад, прим., словн. Бориса Тена. - К.: Дніпро, 1968. - С. 5 – 24.
3. Кесседи Ф. От мифа к логосу. - М.: Мысль, 1972. - 312 с.
4. Тахо-Годи А. Гомер и его поэмы. Гомер. Илиада. Одиссея. – М.: Просвещение, 1987. – С. 5 - 20.
5. Трельч Е. Историзм и его проблемы. – М.: Юрист, 1994. – 719 с.

Сердюк Л.П.

Чернівецький національний університет

ШАРЛЬ ПЕГІ /ВНЕСОК “САНІЕРС ДЕ ЛА КІНЗАЙНЕ” У ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ/

Шарль Пегі, видатний французький патріот, політичний активіст, філософ, борець за ідеї соціальної справедливості, з молодих років готує себе до політичної діяльності в ім'я “милої” Франції. Студіюючи науки в Еколь Нормаль, він об'єднує своїх однодумців та створює 1896 р. в Орлеані “групу соціальних досліджень”, учасники якої по-юнацьки палко, але політично незріло мріяли про щастя всього людства, спираючись на позиції соціалістичних теорій: “Вони уявляли, що соціалізм – це сукупність всього того, що готує їх соціальну революцію й вважали, що ця їхня соціальна революція повинна привести до щастя всього людства”, - писав про себе та друзів у третьому зошиті своїх зошитів Пегі 21 грудня 1900 р. Подальше формування політичних поглядів Пегі продовжується під час співпраці поета з “*Rivue socialiste*”. Починаючи з лютого 1897 р., Пегі видає два маніфести: “Про соціалістичне місто” та “Марсель, перший діалог про гармонійне місто”. В них він обґрунтовує свою допоки нечітку соціалістичну мрію, своє бачення “града гармонії” та висловлює запальну впевненість у встановленні всесвітньої соціалістичної республіки, а свою високу громадянську місію вбачає в підготовці народження нового суспільства: “Висловімося ясніше: для філософа, для будь-кого, хто філософствує, наш соціалізм був і не міг не бути ані чим іншим, ніж